

واکنش‌ها به طرح ایجاد کاروانسرای طلا و جواهر؛

شهرداری کرمان از اشتباهات درس بگیرد

او با اشاره به اینکه اکثریت شورا از این طرح شهرداری و امضای تفاهم‌نامه آن بی‌اطلاع بودند، در بخشی از اظهارات خود گفت: «سرمایه‌گذاری مفید است ولی چون هماهنگی صورت نمی‌گیرد و همگامی وجود ندارد، برخی از این طرح‌ها ممکن است دچار خدشه شود ضمن اینکه شاید نظر شورا در یک توافق‌نامه بررسی ابعاد دیگری از موضوع باشد که حتماً برای شورا و شهرداری هزینه دارد.»

وی با بیان اینکه بنده از این موضوع بی‌اطلاع بودم که شهرداری در حال فراهم‌سازی زمینه سرمایه‌گذاری مس در شهر کرمان است، اظهار کرد: «اگر مطلع بودم مطالبه بنده، مرمت و احیای کاروانسرای تاریخی شهر است.»

وی به‌عنوان نمونه به کاروانسرای حاج‌آقاعلی اشاره کرد و گفت: «این کاروانسرا، یک بنای بی‌نظیر است و از کاروانسرای وکیل ارزش بالاتری دارد و یکی از میراث مهم تاریخی و فرهنگی ماست. وقتی شرکت قدرتمندی مثل مس برای سرمایه‌گذاری می‌آید، آیا نمی‌شد مرمت این کاروانسرا را انجام دهیم؟»

نایب رئیس شورای شهر کرمان در ادامه، با طرح این پرسش که آیا کاروانسرای وکیل به یک آبرو برای کرمان تبدیل شده یا خیر؟ خطاب به شهردار بیان کرد: «گفته‌اید اجرای این توافق‌نامه منوط به تأیید شورای شهر است. بنده حسن‌نیت دارم اما چنین حرکت‌هایی (بی‌خبر ماندن شورا از تفاهم‌نامه و طرح ساخت کاروانسرا) را نمی‌پذیریم. همه اعضای شورا پیگیر سرمایه‌گذاری در شهر هستند ولی آیا اکثریت شورا در جریان این اقدام شهرداری بوده‌اند؟»

وی تأکید کرد: «آیا نمی‌شد شرکت مس را پای کار مرمت کاروانسرای تاریخی شهر بیاوریم؟»

گفتنی است، از زمان طرح این موضوع و اعلام نظرات و مخالفت‌ها و نگرانی‌های کارشناسان در رسانه‌ها تاکنون، شهرداری کرمان پاسخی به انتقادات نداده است. این در حالی است که انتظار می‌رود مدافعان این طرح، در حضور رسانه‌ها، از آنچه قرار است انجام دهند، دفاع کنند و به نگرانی مخالفان پاسخ‌های قانع‌کننده بدهند.

این رفتار شهرداری در حالی است که کرمان در گذشته، با بی‌اعتنایی به هشدارهای کارشناسان، تجربه‌های تلخ و خسارت‌باری را از سر گذرانده است. مجتمع تجاری ساروج پارس در مجاورت بازار تاریخی و زیرگذر آزادی و روگذر باغ‌ملی از جمله پروژه‌هایی است که مخالفان جدی داشت و رسانه‌ها دربارهٔ عواقب آن به‌وفور هشدار دادند و اکنون، مشکلات آن بر دوش شهر و شهرداری سنگینی می‌کند.

نخست از اجرای چنین طرح‌هایی این است که زندگی به بافت‌های شهری برگردد، گفت که این طرح نه تنها جمعیت را برنمی‌گرداند بلکه باعث می‌شود اندک افرادی که در همسایگی پروژه هستند با مزاحمت‌های این واحدها و مجتمع‌های تجاری رانده شوند و فرسودگی بافت گسترش خواهد یافت.

وی در پاسخ به این پرسش که اگر طرح کاروانسرای طلا و جواهر اجرا شود، محدودهٔ اطراف مسجد ملک از چیزی که الان هست فرسوده‌تر و جمعیت بیش‌تری آن حمله را ترک می‌کنند؟ تصریح کرد: «بله، دقیقاً». و سپس ادامه داد: «این قضایا تا حدودی ملول هستند. اینکه چرا مدیران ما به سمت چنین پروژه‌هایی تمایل پیدا می‌کنند، نشان‌دهندهٔ یک نظام (بی‌نظامی) اجتماعی است که در فرهنگ معاصر ما پدید آمده است. در این نگرش، در تمام عرصه‌ها کمیت جایگزین کیفیت شده و برای کیفیت جایگاه درخور وجود ندارد.»

محمودی افزود: «در مقیاس خردتر هم این اتفاق را شاهدیم مثلاً در محاورات روزمرهٔ مردم، به وفور گفته می‌شود که مثلاً خانه متری فلان تومان خریدم یا ساختم. در واقع، عدد مهم است و کیفیت فضایی آن خانه اهمیتی ندارد و متأسفانه این نگرش بر تمام شئون زندگی ما سایه انداخته و مدیران ما هم از آن مستثنا نیستند و می‌گویند: طرحی را اجرا می‌کنیم، چند متر فضای تجاری خلق و این میزان پول به اقتصاد شهر اضافه می‌کنیم». وی اضافه کرد: «متأسفانه مشاوران هم کارشان را درست انجام نمی‌دهند و با مطالعات علمی نشان نمی‌دهند که شهر به چه میزان سرانهٔ تجاری نیاز دارد و تولید مازاد واحدهای تجاری چه تأثیرات کیفی و کمی بر شهر دارد. نه تنها چنین مطالعاتی را انجام نمی‌دهند بلکه مطالعاتی برای خوشایند کارفرما تولید می‌شود.»

احیای کاروانسرای تاریخی
حدود یک ماه پیش، محمدرضا کمساری - نایب رئیس و سخنگوی شورای شهر کرمان نیز در صحن علنی شورای شهر دربارهٔ این اقدام شهرداری اظهاراتی را مطرح کرد.

مهندس افشین محمودی - معمار و مدرس دانشگاه نیز در گفت‌وگو با فردای کرمان، با یادآوری اینکه هدف

مهاجرت ساکنان محله

وی اضافه کرد: «افزایش جمعیت و متفکران شهر، هرکدام در محل و جای مناسب خود، از خزائن هنر و فرهنگ شهری به تصمیمات و اقدامات خود نصیب و بهرهٔ کافی بخشد و آن‌گاه برای تحقق چنان برنامه‌ها و طرح‌های تدقیق و تنظیم شده‌ای به دنبال سرمایه‌گذاری درست و مطمئن بگردد.»

وی اضافه کرد: «اطمینان داشته باشیم که تصمیمات آتی در قالب نگاهی محدود و نقطه‌ای به شهر آن هم در قالب عناوینی نامعلوم و نامتعین، نه تنها شهر را از آورده‌های چشمگیر و با ارزش بهره‌مند نمی‌سازد و گرهی از مشکلات شهر نمی‌گشاید، بلکه باری به مراتب سنگین‌تر از پیش، بر شانه‌های نحیف شدهٔ شهر ناشی از ناسنجیدگی تصمیمات مدیریتی می‌گذارد.»

بیم شهرفروشی

پیش از این، دکتر رضا ناصری - معمار و مدرس دانشگاه نیز با ابراز نگرانی از اجرای طرح شهرداری در مجاورت مسجد ملک، در بخشی از اظهاراتش گفت: «دو نهاد غیرخصوصی که قاعدتاً باید خیر عامه را دنبال کنند تصمیم گرفته‌اند در زمینی که آن هم دارای عمومی است باز هم ملک تجاری بسازند، پاساژ بسازند و سرمایه را در قالب ملک حبس کنند تا رشد کند. کاروانسرا و رونق فلان و معماری سنتی و انطباق با مسجد و مابقی را هم ول کنید. اصل خیر همان شهرفروشی است». وی در ادامه یادآور شد: «در شهر و منطقهٔ شهری‌ای که سرانهٔ تجاری بسیار بالاست و اکثر فضاهای تجاری بلااستفاده و خالی رها شده است چرا باید یک نهاد عمومی مانند شهرداری به دنبال ساخت فضای تجاری جدید باشد؟»

وی ادامه داد: «چند هزار متر فضای تجاری تاریخی در مجاورت همین زمین در انتظار احیا و رونق دوباره هستند چرا باید یک نهاد عمومی دنبال ایجاد رقیب جدید برای این فضاهای تاریخی باشد؟»

از هر بازاری در مجاورت بازار بزرگ و قدیم کرمان و نیز دستان از کار و رمق افتادهٔ آن همچون بازار قلعه، گناهی نابخشودنی به حساب می‌آید.»

وی اضافه کرد: «یافت تاریخی کرمان علیرغم تمامی پتانسیل‌ها و ویژگی‌های منحصر به فردش که مجال پرداختن به آن در این یادداشت نیست، مسیر نابودی و اضمحلال پیموده و در معدود نقاطی از گسترهٔ وسیع خود در قالب کالبدهایی محدود، نفس‌های در حال احتضار را می‌کشد. هر اقدام و مداخله‌ای در این بافت باید بازگشت انسان و فعالیت‌های انسانی به آن را با نیت احیای اعضا، اندام و در نهایت پیکر بافت تاریخی هدف‌گیری کرده باشد و این به معنای دست کشیدن از نگاه و تفکرات «آنی - نقطه‌ای» به بافت تاریخی شهر کرمان و روی آوردن به یک برنامهٔ همه‌جانبه‌نگر در قالب تمامی اقی‌های ممکن و مفروض زمانی برنامه‌های به روز شهری و نیز با توجه به تمامی مقیاس‌های موجود در بافت تاریخی است.»

معاملهٔ دو سر برد با سرمایه‌گذار
این استاد دانشگاه سپس یادآور شد: «گرچه حضور سرمایه‌گذار و پشتیبان مالی برای پروژه‌های شهری، باید همواره دلگرم‌کننده و مواجهه با روی و آغوش باز همهٔ بهرهمندان و مخاطبان شهر باشد، اما پرواضح است که هیچ سرمایه‌گذاری به نیت بخشش‌های خیرمآبانه به عرصهٔ سرمایه‌گذاری قدم نمی‌نهد و انتظار دارد تا بازگشت منطقی سود سرمایهٔ خود را شاهد باشد و در نهایت اهداف منتهی به منافع خود را محقق ببیند.»

وی افزود: «از این رو، وظیفهٔ مدیران شهری است که با هدایت سرمایه‌گذاری‌ها به سوی اهداف پیش‌بینی شدهٔ برنامه‌های شهری، معامله‌ای برد - برد را رقم بزنند و انتظار ارائهٔ تعریفی دقیق و کامل از اهداف و اقدامات یک پروژهٔ شهری از سوی سرمایه‌گذار، انتظاری واهی و ترک فعل و وظیفهٔ مدیریت شهری محسوب می‌شود.»

هشدار نسبت به تصمیمات آتی
جهان‌بین تأکید کرد: «مدیریت شهری باید با بهره‌مندی از نظر

قرار نباشد چنین طرحی را در نظر بگیرند و به سمت اجرای آن بروند.»

هفتهٔ گذشته، دکتر نیما جهان‌بین

رئیس هیات مدیره انجمن صنفی

کارفرمایی مهندسان معمار استان

کرمان طی یادداشتی مفصل، نسبت به تبعات اجرای این طرح در بافت تاریخی شهر هشدار داد.

در بخشی از این یادداشت که در فردای کرمان منتشر شده، آمده است: «در مورد این اقدام، مسائل چندگانه‌ای، اسباب نگرانی خاطر متخصصان و صاحب‌نظران است. اول اینکه زمین بزرگ موجود در مجاورت مسجد ملک، یگانه زمین در زمرهٔ دارایی‌های شهرداری کرمان با چنان ابعاد و جایگاهی در محدودهٔ بافت تاریخی کرمان است و از این رو ثروتی یکتا و بی‌بدیل برای شهرنشینان کرمانی محسوب می‌شود. شهرداری که برابر ماهیت قانونی خود، از سوی مردم شهر، ادارهٔ اموال و دارایی‌های ایشان را برعهده دارد، باید در مراقبت و نگهداری و شیوه‌های هزینه‌کرد ثروت مردمان یک شهر، بیش‌ترین حد وسواس و توجه را به خرج دهد و نمی‌تواند و نباید تصمیماتی برای اموال مردم بگیرد که دقت لازم را در جنبه‌های گوناگون امر ندارد و لاجرم به از دست رفتن آن بیانجامد. با توجه به ویژگی و یگانگی زمین یاد شده، هر اتخاذ تصمیم نادرستی در باب آن، خسارتی جبران‌ناپذیر و بی‌بازگشت خواهد بود.»

هشدار نسبت به وخامت اوضاع
این معمار افزود: «محل قرارگیری زمین در کنارهٔ خیابان امام با آن میزان مراجعه و بارگذاری ترافیکی به سبب تمرکز و تراکم کاربری‌های تجاری و عمده‌فروشی‌های محصولات گونه‌گون، محدوده‌ای پرمسئله در شهر کرمان است که هر مداخله و اقدامی در وضع موجود آن باید با مال‌اندیشی نسبت به وخیم‌تر شدن وضعیت خیابان همراه باشد و دامن زدن به سفرها و مراجعات شهری را در پی نداشته و یا برای آن فکر و برنامه ارائه شده باشد.»

وی ادامه داد: «کرمان شهری متورم و ملتهب از میزان غیرقابل باور شکل‌گیری کاربری‌های تجاری است؛ به گونه‌ای که در حال حاضر چندین برابر سرانه‌های مصوب، کاربری تجاری در آن وجود دارد و از جمله علل ناپایداری کاربری‌های خرد تجاری در کرمان، وجود رقبای بی‌حساب و شمار در هر عرصه از کار تجارت شهر است.»

جهان‌بین بیان کرد: «شهردار کرمان که از عنوان نامعین و مشخص «پارک بازار» برای این پروژه نام برده است، این گرای نگران‌کننده را به افکار عمومی ارائه کرده که شاید این پروژه همه در نهایت چیزی جز شکل دادن به واحدهای تجاری در قالب رنگ و لعاب عناوین پر زرق و برق نباشد. به ویژه که نام آوردن

با وجود ابراز نگرانی و مخالفت برخی کارشناسان دربارهٔ ساخت کاروانسرای طلا و جواهر در کنار مسجد تاریخی ملک، این طرح از سوی شهرداری کرمان به فراخوان تولیدی در عرصه‌ای به وسعت ۱۵ هزار مترمربع» را دارد. آوردهٔ شهرداری در این طرح، زمین و پروانه و نوع قرارداد آن مشارکت مدنی اعلام شده است. از متقاضیان دعوت شده برای خرید اسناد مربوط به این طرح‌ها از ۱۴ تا ۱۹ مردادماه به دبیرخانهٔ سازمان سرمایه‌گذاری و مشارکت‌های مردمی شهرداری کرمان مراجعه کنند.

پیش از این، شهرداری با شرکت سرمایه‌گذاری مس سرچشمه تفاهم‌نامه‌ای به منظور احداث این مجتمع امضا کرده است. این پروژه با عنوان گوناگونی معرفی می‌شود؛ «کاروانسرای طلا و جواهر ملک، کاروانسرا و بازار طلا و جواهر امام خمینی (ره) و مجموعه فرهنگی و مرکز فلزات گرانبها و گوه‌رسنگ‌های کرمان». در فراخوان اخیر شهرداری، طرح با نام سابق خود یعنی «میلاد» معرفی شده است.

این طرح، به جز کارشناسان مستقل، در شورای شهر هم مخالفتی دارد. اگرچه جنس مخالفت‌ها یکسان نیست اما در ابراز نگرانی نسبت به آنچه قرار است در این نقطه از شهر کرمان رخ بدهد، بین مخالفان اشتراکاتی وجود دارد.

منصور ایرانمنش - رئیس کمیسیون عمران و شهرسازی شورای شهر در پاسخ به فردای کرمان دربارهٔ این طرح می‌گوید: «من هم وقتی از این اقدام شهرداری مطلع شدم، تعجب کردم. در این زمین، در گذشته طرحی با عنوان پروژهٔ میلاد تعریف شده بود اما ناگهان دوستان، طرح دیگری را مطرح می‌کنند و می‌بینیم تفاهم‌نامهٔ آن را هم امضا می‌کنند و بعد به شورا می‌آید. به نظر من، این طرح نیاز به ارزیابی بهتر و بررسی بیش‌تری دارد. ما در شهر کرمان، راسته‌بازار طلافروشان و بازار سنتی را داریم. آیا اصلاً نیاز است چنین پروژه‌ای اجرا شود؟»

او با بیان اینکه پروژه قرار است در مجاورت مسجد امام که یک مسجد تاریخی و میراث ملی است، اجرا شود، ادامه می‌دهد: «اینکه مسائل میراثی چقدر مدنظر بوده و آیا این که پروژه تبعاتی برای این محله دارد، مطالعه شده یا خیر؟ پیوسته‌های فرهنگی و اجتماعی این طرح آیا تهیه شده است؟»

ایرانمنش اظهار می‌کند: «اگر هم دوستان شهرداری قصد اجرای چنین طرحی را دارند مطالعات کامل باید انجام شود و یک‌شبه

کامل باید انجام شود و یک‌شبه